

людей, розпал міжнаціональної ворожнечі, маніпуляції – усе це досягається за допомогою засобів масової інформації та соціальних мереж.

На завершення необхідно наголосити, що XXI століття – це час інформаційної конфронтації між країнами, яка шалено набирає оберти та проникає крізь інформаційну реальність без перепон та обмежень. Тому превентивним методом рішення проблеми інформаційного протистояння, що насамперед виражається у формі інформаційно-психологічної війни, є посилення та вдосконалення систем інформаційної безпеки як особистісної, так і загальнодержавної.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ РИТОРИЧНОЇ ДУМКИ ДР.П. XVII СТ.

Фунікова Т.В., канд. філол. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ»

Розвиток ораторського мистецтва, української риторичної думки др.п. XVII ст. нерозривно пов'язаний з діяльністю викладачів Києво-Могилянської академії. Особливість українського бароко полягає у поєднанні богословських концепцій і віянь нової епохи, сакрального і риторичного. Важливий внесок у розвиток українського письменства ранньомодерної доби, регламентацію барокових форм прозових, ораторських жанрів зробив Іоаникій Галятовський. Він належав до видатних постатей слов'янської філософської та риторичної думки, був вихованцем Київської колегії, а пізніше професором та її ректором (бл. 1620 – 1688 р.р.) Першим друкованим підручником риторики староукраїнською мовою в академії був "Наука, або Спосіб зложення казання" (1659 р.) Іоаникія Галятовського. Новизна його не лише у викладенні навчального курсу рідною мовою, а й у введенні нового специфічного виду проповіді на Україні – казання.

Найталановитішим послідовником і учнем Іоаникія Галятовського був Антоній Радивилівський (? – 1688 р.р.), письменник, культурно-освітній діяч, автор двох збірок-проповідей. Перша – "Огородок Марії Богородиці" (1676 р.), в яку ввійшли 199 проповідей на релігійні свята та проповіді з морально-етичних тем світського життя. Друга відома книга гомілета – "Вінець Христов, з проповідей недільних, як цвітов рожаних, на украшеніє православно- католицької святої східної церкви сплетений" (1688 р.). Вже сама назва свідчить про вплив барокового стилю на публіцистично-ораторську прозу Антонія Радивилівського, який написав більше 300 оповідань, його вважають представником українського бароко в ораторській прозі. У Радивилівського між заголовком і текстом твору складаються метафоричні стосунки. Так, «Огородок» – це і вся Церква, і Печерський монастир, і вся євангельська історія. Ритор наголошує, що певна подія, приклад, розп'яття Христове,

відбувається в «Огородку», який у книзі складає риторичний простір, обмежений її рамками.

Стефан Яворський (1658 – 1722 р.р.) – філософ, поет, викладач риторики Києво-Могилянської академії, автор книги "Риторична рука", в якій описано "п'ять пальців риторичної руки": інвенція, диспозиція, елокуція (елоквенція), меморія, акція, тобто розділи класичної риторики. Найхарактерніші ознаки українського красномовства у бароковий період розвитку культури, взаємозв'язок з античною риторикою знаходимо також у працях київських риторів: Й. Кононович-Горбацького "Оратор могилянський, прикрашений найдосконалішими ораторськими розділами Марка Туллія Цицерона", І.Крюковського "Комора Тулліанського красномовства", П.Калачинського "Комора ораторського мистецтва". У полемічній літературі зустрічаємо притаманні риси барокового стилю вперше у творчості Івана Вишенського, а на завершальному етапі – в агіографії "Четві Мінеї" Дмитра Туптала, в козацьких літописах Григорія Граб'янки, Самійла Величка. Завдяки бароко творилась культура, покликана своїм напруженням духу не лишати нікого байдужим. І в той же час епоха, визвольна боротьба, творчі сили нації потребували свого вираження у своєрідному поєднанні протилежностей – божественного і світського, трагічного і просвітленого надією, народженого на терені власної історії, мови, культури й привнесеного, дбайливо осмисленого посланцями з України до інших держав. У курсі риторики такі прогресивні діячі, як: Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоанікій Галятовський, Антоній Радивиловський, Феодосій Сафонович, Араній Сатановський, Варлаам Ясинський, Симеон Полоцький, Єпіфаній Славинецький, Стефан Яворський, Феофан Прокопович сприяли розвитку духовної культури українського народу. Педагоги мистецьким Словом виховували у молоді істинне почуття патріотизму на прикладі панегіриків виданим громадським, політичним діячам, вітань з нагоди релігійного свята. Спудеї створювали ораторські промови, орації, були бажаними учасниками багатьох урочистих громадських та церковних подій. Студенти бездоганно знали твори античних риторів, адже ключем до вищих знань була латинська мова, крім того ґрунтовно вивчали грецьку, польську, слов'янські та європейські мови. "Наскільки очевидним залишається зв'язок філософії професорів- мислителів Києво-Могилянської колегії (академії) з традицією, осягненням Слова-Логоса в Київській Русі, софійністю світосприймання і його панестетизму, настільки ж незаперечне переосмислення цих традицій у душі новітніх філософських спрямувань. Вибудувана ієрархічність теорій пізнання світу в цьому навчальному закладі вимагала синтезу традиційних знань, глибоко укорінених у культурі Русі й стверджуваних Новим часом Європи та світу. Гуманізм і раціоналістичний принцип мислення

вносили свої корективи в читані професорами курси, підносячи дух Просвітництва.

Отже, головними засобами смислотворення в українській риторичі доби бароко стали: тематична детермінованість образу, його чотирирівнева структурація, зближення різних типів знаковості, вживання стилістичних засобів, відношення між структурними елементами тексту.